

RAPPORT ÖVER TILLSYNNEN OCH KONTROLLEN VID ALLMÄNNA BADSTRÄNDER 2017

Storsands badstrand, Nykarleby

Kittholmen badstrand, Jakobstad

Forsby badstrand, Pedersöre

Brännbacka badstrand, Larsmo

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Bakgrund	1
2. Tidsåtgång.....	1
3. Badstränder.....	1
4. Innan badsäsong	1
5. Badstrandsinspektioner	2
5.1 Utförda inspektioner	2
5.2 Riskbedömning	3
6. Badvattenprovtagningar.....	4
6.1 Utförda provtagningar	5
6.2 Badvattenklassificering av EU-badstränder	6
7. Sammanfattning	7

1. Bakgrund

Hälsoinspektionen tar prover för kontroll av badvattenkvaliteten vid de allmänna badstränderna i Jakobstadsnejden, under badsäsongen 15.6–31.8. Hälsoinspektionen utför även inspektioner vid de allmänna badstränderna, där badsträndernas hygieniska förhållanden granskas i början av badsäsongen. Syftet med provtagningarna och inspektionerna är att utreda om det kan finnas faktorer som medföra hälsorisker, samt att utfärda nödvändiga uppmaningar och anvisningar för förebyggande av hälsorisker.

Provtagningar och inspektioner vid badstränderna finns med i miljöhälsovårdens tillsynsplan, Plan för hälsoskyddstillsyn 2015-2019, uppdatering 2017. Vid provtagningar och inspektioner tillämpas hälsoskyddslagen (763/1994) med tillhörande förordningar: badvattenförordningen för allmänna badstränder (177/2008) och badvattenförordningen för små allmänna badstränder (354/2008).

2. Tidsåtgång

Till provtagningar och inspektioner användes ca 125 arbetstimmar under badsäsongen 2017 (körtiden är inte inräknad). Arbetsinsatsen motsvarar i pengar ca 6250 euro. Utöver dessa timmar har tid åtgått till uppdateringar av bl.a. rutinbeskrivningar och social- och hälsovårdsverkets hemsida. Tillsynsarbetet utfördes av t.f. hälsoinspektör Malin Backman. Prov togs av hälsoinspektionens provtagare Gunilla Skog.

3. Badstränder

På social- och hälsovårdsverkets område fanns totalt 28 allmänna badstränder år 2017. Fem badstränder klassificeras som EU-badstränder (stora allmänna badstränder) och resterande badstränder klassificeras som små allmänna badstränder. Av badstränderna är 13 belägna vid kusten och 15 vid insjöar, åar eller sandgropar.

4. Innan badsäsongs

Innan badsäsongen inleds krävs en del förberedande arbete av hälsoinspektionen. Nedan beskrivs det arbete som utförts innan badsäsongen inleddes:

- En provtagningsplan utarbetades där tidpunkterna för planerade provtagningar märktes ut. Provtagningsplanen skickades till badsträndernas upprätthållare och till laboratoriet (SeiLab i Seinäjoki). Upprätthållarna gavs möjlighet att kommentera provtagningsplanen.
- Ett informationsbrev skrevs åt upprätthållarna. I brevet gavs information om badsäsongens provtagningar och inspektioner samt information om vilken information som krävs på badsträndernas anslagstavlor enligt SHM:s förordningar (177/2008) och (354/2008).
- Hälsoinspektionens egna rutinbeskrivningar gick igenom och uppdaterades.
- Informationen gällande badvattenkvaliteten uppdaterades på social- och hälsovårdsverkets hemsida.
- En allmän varning sattes upp på anslagstavla vid Kittholmens badstrand i Jakobstad. Varningen informerar badstrandsbesökarna om risken för försämrad badvattenkvalitet efter hårda åskregn. Risken för försämrad badvattenkvalitet beror på att bakterierikt ytvatten spolas ut från staden via Djurgårdsbäcken, i Gamla hamnsviken vid hårda åskregn.
- Uppdateringar utfördes i miljöhälsovårdens egna dataprogram med anvisning från Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Valvira. De uppdaterade uppgifterna har sedan överförts till miljöhälsovårdens datasystem YHTI.

5. Badstrandsinspektioner

Vid badstrandsinspektioner används hälsoinspektionens egen checklista. Checklistan grundar sig på Valviras anvisning: Terveystensuojelun valvontaohjeisto TO2: uimarannat, 23.9.2010. Vid inspektioner granskas badsträndernas utrustning, underhåll och städning samt den information som ges till badstrandsbesökare. Tillsammans med badsträndernas upprätthållare diskuteras bl.a. inkomna klagomål, badvattnets kvalitet, badvattenprofilen vid EU-badstrand, åtgärder vid föroreningsituationer och risker för försämrad badvattenkvalitet.

5.1 Utförda inspektioner

Badstrandsinspektioner utfördes i Larsmo, Jakobstad och Nykarleby, totalt 11 inspektioner utfördes. Badsträndernas upprätthållare meddelades om

tidpunkten för inspektion. Efter inspektion av badstrand skickades en inspektionsrapport till upprätthållarna. Inspektionsrapporterna omfattades av iakttagelser och uppmaningar. Givna uppmaningar har sammanfattats nedan, uppmaningarna är indelade i två kategorier:

Information på badstranden:

- Analysintygen från badvattenprovtagningarna ska sättas upp på badsträndernas anslagstavlor. Ett annat alternativt är att sätta upp det första analysintyget för badsäsongen med tillhörande information om var badvattenresultaten kan läsas.
- Kontaktuppgifter till badstrandens upprätthållare ska finnas uppsatta på anslagstavla.
- Förbudsskylt som meddelar att medtagande av sällskapsdjur är förbjudet på strandområdet ska finnas på badstrandsområdet.
- Symbolen som berättar om EU-badstrandens badvattenklass ska finnas uppsatt på badstrandens anslagstavla.
- Vid badstrand rekommenderas att ge information åt badstrandsbesökarna i form av hygienregler.

Utrustning, underhåll och städning:

- Till badstranden bör ordnas ett ändamålsenligt antal avfallskärl för badstrandsbesökare. Avfallskärlen skall skötas och underhållas.
- Till badstrandsområdet bör ordnas åtminstone en toalett för badstrandsbesökarna. Toaletter ska skötas och underhållas.
- Badstranden ska underhållas och städas regelbundet under badsäsongen. I underhålls- och städrutinerna ska ingå gräsklippning/trimning, rengöring av bryggor samt rengöring och desinficering av omklädningsrummens och toaletternas beröringsytor.
- Ordningen ska förbättras i omklädningsrummen. I omklädningsrum ska inte förvaras obehörigt material.
- Inkomna klagomål bör dokumenteras.

5.2 Riskbedömning

Hälsoinspektionen utvärderar tillsynsbehovet vid varje enskild badstrand efter utförd inspektion (första gången år 2015). Utvärderingen utförs genom en riskbedömning enligt Valviras riskanalysmodell: Terveystensuojelun valvontaohjeisto VA2: uimarantojen valvontatarpeen arviointi, 23.9.2010. Enligt riskanalysmodellen utvärderas bl.a. badstrandens omgivning,

badvattenkvalitet, underhåll och information till badstrandsbesökarna. Tillsynsbehovet kan minskas eller ökas.

Kittholmens badstrand i Jakobstad och Grisselör simplats i Nykarleby har en inspektionsfrekvens på en inspektion per år. De övriga badstränderna i Jakobstadsnejden har en inspektionsfrekvens på en inspektion vartannat år.

6. Badvattenprovtagningar

Antalet planerade prov som tas finns definierat i SHM:s förordningar (1777/2008) och (354/2008). Från EU-badstränderna tas ett prov ca två veckor innan badsäsongen inleds och därefter ytterligare minst tre prover under badsäsongen. Från de små allmänna badstränderna tas minst tre prov under badsäsongen. Provtagningsdagarna fördelas jämnt över hela badsäsongen så att intervallet mellan provtagningsdagarna inte överstiger en månad. I samband med provtagningarna görs observationer av cyanobakterier (blågröna alger) och avfall (så som oljehaltiga eller tjärhaltiga ämnen samt material som flyter t.ex. plast, gummi, glas- och plastflaskor). Ur badvattnen analyseras halten av de bakterier som indikerar på fekal kontaminering, *E. coli* och enterokocker. Gränsvärden för kontrollundersökningar eller observationer av cyanobakterier ses i tabell 1. Kvalitetsrekommendationen för avfall i badvattnet är att avfall inte observeras.

Tabell 1. Åtgärdsgränser för enstaka undersökningsresultat eller enstaka observationer av cyanobakterier. Det finns skilda gränsvärden för insjö- och kustvatten.

Parameter	Insjövatten	Kustvatten
Enterokocker (cfu/mpn/100 ml)	400	200
Escherichia coli (cfu/mpn/100 ml)	1 000	500
Cyanobakterier (blågrönalger)	Förekomst observerats i badvattnet eller vid badstranden.	

Ifall gränsvärdet för enstaka undersökningsresultat överskrids eller cyanobakterier observeras görs en utredning om överskridningen/observationen kan orsaka hälsorisker för de badande. Vid överskridning av gränsvärdet för *E. coli* eller enterokocker tas omprov. Överskridanden av

kvalitetsrekommendationen för avfall innebär nödvändigtvis inte hälsorisker för de badande, det är snarare fråga om badvattnets estetiska kvalitet och användningsduglighet. När det konstaterats hälsorisker i badvattnet sätter hälsoinspektionen vid behov ut varningsskyltar på badstrandsområdet som avråder/ förbjuder badstrandsbesökarna från att simma.

6.1 Utförda provtagningar

Under badsäsongen togs 91 prov (89 planenliga prov och 2 omprov). Hälsoinspektionen har under badsäsongen publicerat undersökningsresultaten på social- och hälsovårdsverkets hemsida, i kommunvisa tabeller:

<https://www.sochv.jakobstad.fi/miljohalsa-och-veterinarvard/badvatten/badvattenresultat>

Halten av enterokocker har överskridit gränsvärdet vid Kållby simplats 19.7 och Ytteresse simplats 19.7. För att utreda om föroreningsituationen var tillfällig togs omprov 24.7 vid badstränderna. Omproven visade på normala bakteriehalter. Eftersom omprov visade på normala bakteriehalter och vattnet är strömt vid badstränderna togs beslutet att inte sätta ut varningsskyltar om avrådan från bad på de här badstränderna. Bakteriehalten av *E. coli* har inte överskridit gränsvärdena vid någon badstrand. Det högsta uppmätta värdet av *E. coli* var 550 cfu/100 ml, vid Ytteresse simplats 19.7.

Medelvärdet på alla prov som togs var för *E. coli* 34 cfu/100 ml (46 cfu/100 ml år 2016) och enterokocker 26 cfu/100 ml (41 cfu/100 ml år 2016). Bakteriehalterna har varit lägre än under badsäsong 2016. Bakteriehalternas medelvärden ligger långt ifrån gränsvärdena. Medelvärdet på badvattnets temperatur var 16,0 °C. I jämförelse med år 2016 har temperaturen på badvattnet varit 2,5 °C kallare.

I samband med provtagningar har cyanobakterier observerats i små mängder 29.6 vid Larsmos badstränder: Annäsgrundets simstrand, Vikarholmens simstrand och Fagernäs simstrand. Avfall har inte observerats i badvattnen vid provtagningarna. Under badsäsongen har hälsoinspektionen kunnat följa med alg-situationen på webbplatsen Järviwiki (insjöwiki): www.jarviwiki.fi Webbplatsen Järviwiki är öppen för alla och fungerar i samverkan med myndigheter och medborgare. Det kalla och ostadiga vädret har bidragit till en minskad förekomst av cyanobakterier i hela landet, mängderna har varit lägre

i jämförelse med tidigare år. Cyanobakterier främjas i varma, lugna och näringsrika vatten.

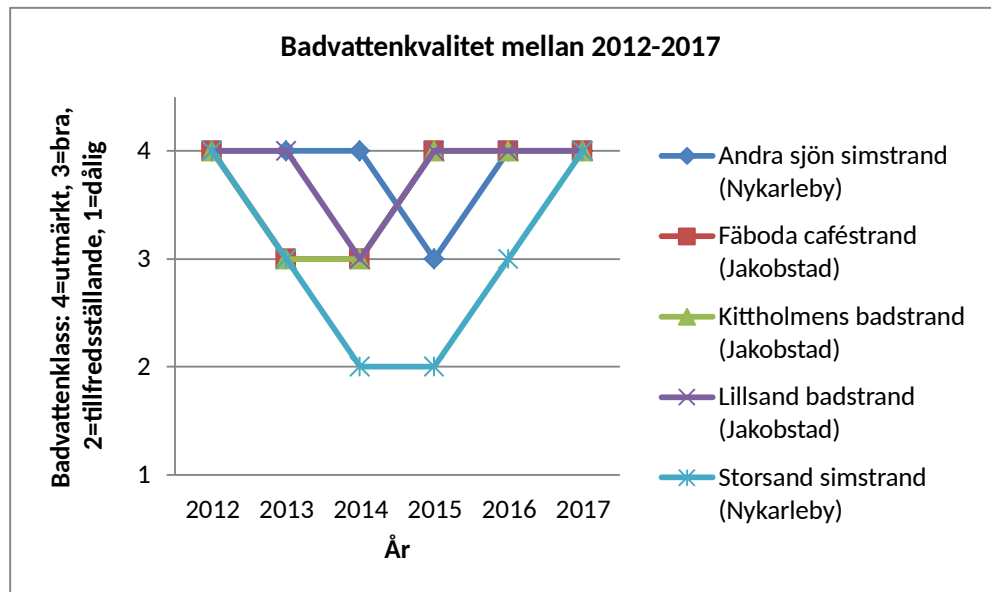
6.2 Badvattenklassificering av EU-badstränder

Badvattenklassen för EU-badstränderna fastställs efter varje badsäsongs av hälsoinspektionen. Badvattenklassen grundar sig på undersökningsresultaten av badvattnet från de fyra föregående badsäsongerna, 2014-2017. Badvattnet kan klassificeras som utmärkt, bra, tillfredsställande eller dåligt. Kvalitetskraven för badvattnet uppfylls om badvattenklassen är åtminstone tillfredsställande. Badvattenklassen symboliseras med utvalda symboler som bestämts av EU-kommissionen (se figur 1).

Figur 1. Symboler på EU-badstränder.

Badvattenklassificeringen 2017 visar att badvattnet vid alla EU-badstränderna i Jakobstadsnejden har utmärkt badvattenklass. Badvattenklassen för Storsands simstrand har förbättrats sedan 2016 (från bra till utmärkt badvattenklass). Badvattenklassificeringar sedan 2012 ses i figur 2.

Figur 2. Badvattenkvalitet för badstränderna i Jakobstadsneiden mellan 2012-2017.

Hälsospektionen rapporterar uppgifter om badvattnets kvalitet och tillsyn via miljöhälsovårdens datasystem YHTI. Uppgifterna rapporteras sedan vidare av Institutet för hälsa och välfärd (THL) till Europeiska kommissionen.

Europeiska miljöbyrån (EEA) sammanställer årligen en rapport om badvattenkvaliteten vid EU-badstränderna inom Europeiska unionen. Rapporten omfattar uppgifter om badvattnets kvalitet vid över 21 000 badstränder. Resultat från 2016 visar att 83,4 % av alla badvatten i Finland klassas som utmärkta. I hela Europeiska unionen var motsvarande andel 85,5 %. Badvattenklassen tillfredsställande eller högre uppfylls av 96,3 % av alla badvatten i hela Europeiska unionen. Rapporten från år 2016 bekräftar en positiv 40-årig trend av allt renare vatten vid badstränderna runt om i Europa. (European bathing water quality in 2016, EEA Report no 5/2017). Information om vattenkvaliteten vid en enskild badstrand i Finland eller i något annat EU-land finns i Europeiska miljöbyråns karttjänst:

<http://www.eea.europa.eu/themes/water/interactive/bathing/state-of-bathing-waters>.

7. Sammanfattning

Tillsynen vid badstränderna omfattar provtagningar och inspektioner. Vid inspektioner av badstränder har påpekats brister i utrustning, underhåll och

städning samt brister i den information som ges till badstrandsbesökarna. Efter utförd inspektion har tillsynsbehovet utvärderats enligt en riskbedömning. Badstränderna i Jakobstadsnejen har en inspektionsfrekvens på en inspektion per år eller en inspektion vartannat år.

Antalet prov som tas finns definierat i SHMS: förordningar. Vid utförda provtagningarna har badvattenkvaliteten i stort sett varit god. Vid två badstränder i Pedersöre har halten av enterokocker överskridit gränsvärdet. Cyanobakterier har observerats i små mängder vid tre badstränder i Larsmo. Avfall i badvattnet har inte observerats vid provtagningar. Behov av att sätta ut skyltar om badförbud/ avrådan från bad på badstrand har inte funnits. En bedömning av badvattnets kvalitet vid EU-badstränder utförs efter varje badsäsong. Badvattenkvaliteten vid EU-badstränderna har klassificerats som utmärkt (utmärkt badvattenklass). Badvattenklassen har förbättrats detta år vid Storsands simstrand i Nykarleby (från bra till utmärkt badvattenklass).

Under följande badsäsong (år 2018) inspekteras Jakobstads och Pedersöres alla badstränder samt sex badstränder i Nykarleby (Andra sjöns simstrand, Lojlax simstrand, Kantlax hamn simstrand, Vexala fritidsområde, Gunnarskangan simstrand och Grisselör simplats).